

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Професійна підготовка фахівців у системі вищої освіти передбачає не тільки формування специфічних для кожної професії знань, умінь і навичок майбутніх фахівців у певній сфері діяльності, але й формування професійної культури. Вона заснована на особливій системі етичних принципів, які визначають характер і задають певний стиль взаємодії з клієнтами, колегами, керівництвом, зовнішніми інстанціями. Такі «правильні» способи побудови міжособистісних стосунків нині викладаються в кодексах, розроблених і прийнятих окремими організаціями і установами, галузями, і навіть на рівні країни. Навчальні заклади і професійні асоціації не тільки дотримуються цих принципів, але й зберігають їх, перетворюють у систему знань, умінь і навичок, практичний досвід і правила поведінки, закладають у професійну культуру. Професійна культура формує свій «просторовий» ареал – середовище розвитку професії і фахівців, взаємодії професіоналів.

Для визначення структури професійної культури майбутніх фахівців з фінансів і кредиту доцільним буде вивчення наукових праць з розв'язання проблем формування і розвитку професійної культури фахівців, які належать до типу професій «людина-людина» (педагог, соціальний педагог, економіст-менеджер, офіцер). У процесі дослідження нами виявлено найбільше наукових праць, присвячених проблемі розвитку професійної культури педагогів або тих, де формування професійної культури в них розглядається аспектно.

Л. Аухадєєва під професійною культурою розуміє «сукупність спеціальних знань, умінь, навичок і досвіду їх реалізації в професійній діяльності. Її сучасним проявом є формування професійного типу мислення, який накладає специфічний відбиток на весь образ мислення і поведінку людини» [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Зазвичай, фахівці-професіонали набувають своє особливе світосприйняття і світорозуміння, особливу його категоризацію, особливе ставлення до низки об'єктів і свою професійну діяльність ототожнюють з образом

свого життя.

За результатами вивчення професіограм вчителя, вимог до змісту і характеру його діяльності, а також наукових підходів до визначення структури і функцій культурної діяльності у внутрішньому вияві професійної культури майбутнього вчителя іноземної мови Я. Черньонков виокремлює такі компоненти: професійна спрямованість, ціннісно-мотиваційний, професійні знання, професійні вміння і навички, комунікативна культура[**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

До структурування професійної культури педагога професійної освіти на основі компетентнісного підходу підійшла Т. Ісполатова[**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. За результатами дослідження вона дійшла висновку, що до структури професійної культури педагога професійної освіти доцільно включити: педагогічні компетенції, дидактико-технологічну компетенцію, рефлексивну компетенцію, соціально-комунікативну компетенцію, виробничо-технологічну компетенцію.

Таким чином, результати аналізу представленого компонентного складу професійної культури педагогів у наукових працях вітчизняних і зарубіжних свідчать про взаємозв'язок і взаємозалежність педагогічної діяльності, специфіки навчальних закладів, їх приналежності, особливостей контингенту учнів або студентів.

Для нашого дослідження науковий інтерес представляє структура професійної культури офіцера-прикордонника, розроблена І. Почекаліним. Ним обґрунтовано й експериментально доведено, що до компонентів професійної культури особистості офіцерів-прикордонників має бути віднесено: професійну спрямованість, професійну компетентність, комунікативні вміння та якості, рефлексію особистісного зростання[**Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 5–6**]. Характерним для професійної культури офіцера-прикордонника є те, що її зміст частково прописаний в нормативних документах, побудований у взаємодії між суб'єктами діяльності за ієрархією управління, формується через цілеспрямовану діяльність адміністрації Державної прикордонної служби

України, командування та науково-педагогічний склад Національної академії Державної прикордонної служби України, офіцерський склад.

Найбільш близькою до професії фінансиста (фахівця з фінансів і кредиту) є професія економіста-менеджера, професійну культуру якого досліджували Г. Комова та Р. Сунгатулліна. На їх думку, «ефективність професійної діяльності економіста-менеджера після закінчення ВНЗ ... визначається його професійною готовністю до господарської діяльності і розв'язання організаційно-економічних, фінансових й інших питань та професійною культурою»[**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 67]. Складовими професійної культури представників цієї професії вони визначають: професійне самовизначення, культурний потенціал (культура мислення, культура мовлення, культура поведінки), професійна готовність до виконання основних видів професійної діяльності, професійно-важливі якості. Саме зростання професійної культури, на переконання авторів, зумовлює розвиток корпоративного культурного середовища. В ньому мають використовуватися інструменти реалізації стратегій культурно-професійного зростання, що дасть змогу оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, маневрувати ресурсами і можливостями організації [там саме].

Підсумовуючи зазначимо, що однією із складових досліджуваного феномену професійної культури є професійні знання, уміння і навички, які включені до компонентів з різною назвою. Важливе місце в структурі професійної культури фахівців посідає комунікативна культура фахівців як окремий компонент та особистісні якості. Інші компоненти професійної культури більш різняться залежно від професії.